

Zoeken in woekering

Over Welcome to the Jungle van Andros Zins-Browne

door Marnix Rummens

1.

Wie de jongste installatievoorstelling van choreograaf Andros Zins-Browne en scenograaf Erki De Vries binnenwandelt, komt terecht in een puur zintuigelijk universum. Schaars licht flikkert grillig doorheen een zinderend labyrint van spiegelolie. Een subtiel geurlandschap en fijne waternevel dompelen je onder in een broeierig microklimaat. En door een zachte bries en onvoorspelbare geluidstrillingen lijkt de ruimte met momenten een eigen leven te leiden. Wat je gaandeweg ontdekt in deze schemerzone is een fragiel en sensitief ecosysteem, maar dan een waar je zelf ook inherent deel van uitmaakt. Al door de luchtverplaatsing van een passant reageren de spiegelvellen met een verhoogde gevoeligheid, waardoor ook licht en geluid mee opflakkeren. Maar ook de vele lichtverschuivingen en de met momenten bulderende soundscape breken de spiegeling, doen de ruimte op hun beurt van gedaante veranderen en stuwen de voorbijganger zo een andere richting op. In die grillige choreografie van omgevingselementen is ruimte geen overzichtelijk of vaststaand gegeven meer, maar een hoogst instabiel evenwicht tussen al haar elementen. Alles is met elkaar verbonden en bepaalt elkaar wederzijds. En jij zelf zit er middenin.

2.

Hoe metrisch en monumentaal het doolhof op het eerste zicht ook lijkt, het is een kringloop vol verschuivingen die voortdurend aan je zintuigen ontsnapt. Alleen al door de onophoudelijke spiegeling lijkt je je in een eindeloze ruimte te bevinden. Elke muur weerspiegelt het doolhof vanuit een ander perspectief. En verschillende wanden bewegen met momenten ook op en neer of in een draaibeweging, waardoor er voortdurend nieuwe virtuele ruimtes ontstaan die zich naadloos vertakken met de fysieke ruimtes van het doolhof. Maar er is meer. Afhankelijk van het lichtspel lossen sommige spiegelwanden op tot transparante membranen met een concrete, materiële diepte. Spiegeling en concrete ruimte zijn niet langer eenduidig van elkaar te onderscheiden en kantelen voortdurend om tot elkaars tegendeel, waardoor je elk ijkpunt verliest. Temidden van dat multiversum besef je dat welk standpunt je er ook op nahoudt, er steeds ook andere mogelijke ruimtes, verbindingen en interpretaties zijn. Je directe omgeving wordt een broeihaard van potentieel, waarvan onze perceptie telkens slechts een fractie tegelijk kan vatten. Maar net door de ervaring van die beperking kom je indirect wel met de complexiteit en veelvuldigheid van de werkelijkheid in contact. Rondlopen in de Jungle betekent niet alleen fysiek maar vooral ook zintuiglijk en mentaal verdwalen. En in dat zoeken op een verruimde beleving van de realiteit stuiten, die een individueel perspectief overstijgt.

3.

Als bezoeker van *Welcome to the Jungle* wordt je in een verhouding geplaatst tot je omgeving die totaal haaks staat op onze vertrouwde en gecontroleerde manier van in de werkelijkheid staan. In tegenstelling tot het eenduidige opdelen, beheersen en overzien van de natuur voltrekt zich in de Jungle een tegengestelde beweging. De realiteit wordt er ontmaskerd als een onontwarbare, heterogene compositie waarin niks bestendig is, als een werkelijkheid die zichzelf voortdurend reproduceert in de meest uiteenlopende samenstellingen. Elke hiërarchie wordt wisselvallig. En toch leidt dat niet enkel tot schrik of ongemak. Temidden de veelvuldigheid ontwikkelt zich immers ook een existentiële poëzie. Niet alleen bevind je je in een onvatbare en vluchtige architectuur. Je loopt ook jezelf tegen het lijf in uiteenlopende gedaantes. Vlakbij, op het einde van een gang, soms in een ooghoek, worden je lichaam, schaduw en schimmen gereflecteerd. Sommige van die beelden worden een haast tastbare werkelijkheid op zich, omdat hun drager deels de achterliggende materiële ruimte laat doorschemeren en het puur virtuele dus overstijgt. Anderen mengen zich onmerkbaar met schaduwen en schimmen van andere passanten tot een ervaring die letterlijk een andere belichaming met zich meebrengt. In een wereld waar het 'hier' en 'elders' door elkaar beginnen lopen en spiegeling haast materie wordt, zijn we tegelijk insider als outsider van elkaar.

4.

Welcome to the Jungle genereert een eigen fysica die de contouren van het zelf en de ander hertekent. En net zoals de ruimte lopen die onontwarbaar door elkaar. En dan ontdek je dat die wereld die ons zo vreemd is bewoners heeft. Je hoorde ze misschien al eerder. Zag er één of enkele passeren. Maar pas na een tijd wordt het duidelijk dat een groep kinderen deze onherbergzame plek tot hun speeltuin heeft gemaakt. Het geeft de Jungle iets post-apocalyptisch mee. En toch lijken ze danig in hun element. Schijnbaar aangezet door de omgeving spelen ze allerhande spelletjes. En net zo onvoorspelbaar als het weer drijven ze op hun beurt de verschillende ruimtelijke elementen weer aan. Dat leidt met momenten tot zo een hevige climax dat het lijkt of de wereld letterlijk en figuurlijk (opnieuw) zal vergaan. Anderzijds is het net hun vermogen om op te gaan in de onvoorspelbaarheid van de wereld dat hen toestaat om er onvervreemd deel van uit te maken. Machteloosheid wordt kracht. Door de wereld net niet te willen vatten in een vooropstaand perspectief, slagen ze erin die te bewonen, te beleven, en er met momenten zelfs mee te spelen. Als het ecosysteem in *Welcome to the Jungle* een organisme is met een eigen wil, dat de mens overtreft in schaal en kracht, dan zijn het paradoxaal genoeg de kinderen die er de verpersoonlijking van zijn.

5.

Of je nu deel gaat uitmaken van het kinderspel, of net je eigen richting opgaat, in *Welcome to the Jungle* vouwt naast je ruimtegevoel en zelfbesef ook elke tijdsbepaling zich open. Verval en herschepping vallen letterlijk samen. Causale verbanden worden betekenisloos. Je bent hier en daar tegelijk. Je zintuigen worden opengewerkt en de werkelijkheid wordt teruggebracht naar een toestand nog voor ze bepaald is door -of gereduceerd is tot- deze of gene invalshoek. En net zo kantelt de evocatie van het fenomeen van *global weirding* (ook even) om in haar tegendeel. De schijnbaar onweerlegbare probleemstelling van ons steeds grilliger en onvoorspelbaarder klimaat wordt net een indicatie van wat ons terug op dezelfde golflengte kan brengen met onze omgeving: verwarring en onontkoombare twijfel. Net die zet een vernieuwde reflectie over onze omgeving in gang, meet ons dus een nieuwe verhouding en identiteit aan, en plaatst ons in een wederkerige in plaats van hegemonische relatie met onze omgeving. Als onze groeiende hegemonie over de natuur aan de grondslag lag van de huidige ecoproblematiek, dan is de *global weirding* of vervreemding geen te bestrijden symptoom, maar net de kiem van de kentering. En dan hoeft het probleem niet bestreden, opgelost of geneutraliseerd te worden, maar kan het ook een actieve remedie zijn voor haar eigen oorzaak.

6.

Dat maakt *Welcome to the Jungle* zo bijzonder. De inzet van de installatie is geen zoektocht naar manieren om onze omgeving te beheersen, zij het door exploitatie of net door een milieubewuste tegenreactie. De poëtische ervaring die de Jungle oproept overstijgt de wederzijdse polarisering en legt net een verzwegen en vaak onbewuste conceptie bloot die het hele milieudebat onderhuids tekent: de illusie dat we de natuur überhaupt kunnen of moeten controleren of voorspellen. Als we onze werkelijkheid in haar volledigheid willen waarnemen -als dynamisch en complex (eco)systeem- biedt slechts een dynamisch en veranderlijk perspectief daar de mogelijkheid toe. Een voortdurende oscillatie tussen controle en openheid. De installatie zet zich dus niet zozeer af tegen deze of gene aanpak of programmapunten, maar wel tegen de onbevraagbaarheid ervan, tegen de verengende of verstarrende werking van de consensus, het politiek correcte, de idee-fixe. Want net in de meerduidige, onvatbare, veronachtzaamde, poëtische ruimte zit de potentiële creativiteit die ons kan helpen om met een steeds veranderlijke werkelijkheid om te gaan. Zonder die krampachtig aan ons rigide verwachtingspatroon te onderwerpen. In die zin is *Welcome to the Jungle* misschien vooral een open uitnodiging, om steeds via die omweg onze thuis te vinden in wat onze omgeving in essentie kenmerkt: haar veranderlijkheid. Om open en kwetsbaar, maar met de zintuigen op scherp, je een weg te banen in een woekering, die ons net zo goed bepaalt als omgekeerd.